

RAAD VAN STATE
afdeling Wetgeving

CONSEIL D'ÉTAT
section de législation

advies 61.767/3
van 13 juli 2017

avis 61.767/3
du 13 juillet 2017

over

sur

een ontwerp van besluit van de
Minister van de Brusselse
Hoofdstedelijke Regering, bevoegd
voor het Landbouwbeleid 'tot
wijziging van bijlage I en II van het
besluit van de Brusselse
Hoofdstedelijke Regering van
21 juni 2007 betreffende de
kenmerken waartoe het onderzoek
van bepaalde rassen van landbouw-
en groentegewassen zich ten minste
moet uitstrekken, en de
minimumeisen voor dat onderzoek'

un projet d'arrêté du Ministre de la
Région de Bruxelles-Capitale chargée
de la Politique agricole 'modifiant les
annexes Ier et II de l'arrêté du
Gouvernement de la Région de
Bruxelles-Capitale du 21 juin 2007
concernant les caractères devant être
couverts au maximum par l'examen
et les conditions minimales pour
l'examen de certaines variétés
d'espèces de plantes agricoles et de
légumes'

Op 28 juni 2017 is de Raad van State, afdeling Wetgeving, door de Minister van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, bevoegd voor Huisvesting, Levenskwaliteit, Leefmilieu en Energie verzocht binnen een termijn van dertig dagen, van rechtswege verlengd tot 14 augustus 2017,^(*) een advies te verstrekken over een ontwerp van ministerieel besluit 'tot wijziging van bijlage I en II van het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 21 juni 2007 betreffende de kenmerken waartoe het onderzoek van bepaalde rassen van landbouw- en groentegewassen zich ten minste moet uitstrekken, en de minimumeisen voor dat onderzoek'.

Het ontwerp is door de derde kamer onderzocht op 11 juli 2017. De kamer was samengesteld uit Jo BAERT, kamervoorzitter, Jeroen VAN NIEUWEHOVE en Koen MUYLLE, staatsraden, Johan PUT en Bruno PEETERS, assessoren, en Astrid TRUYENS, griffier.

Het verslag is uitgebracht door Jurgen NEUTS, auditeur.

De overeenstemming tussen de Franse en de Nederlandse tekst van het advies is nagezien onder toezicht van Koen MUYLLE, staatsraad.

Het advies, waarvan de tekst hierna volgt, is gegeven op 13 juli 2017.

*

Le 28 juin 2017, le Conseil d'État, section de législation, a été invité par la Ministre du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale, chargée du Logement, de la Qualité de Vie, de l'Environnement et de l'Énergie, à communiquer un avis, dans un délai de trente jours, prorogé de plein droit jusqu'au 14 août 2017^(**), sur un projet d'arrêté ministériel 'modifiant les annexes Ier et II de l'arrêté du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale du 21 juin 2007 concernant les caractères devant être couverts au maximum par l'examen et les conditions minimales pour l'examen de certaines variétés d'espèces de plantes agricoles et de légumes'.

Le projet a été examiné par la troisième chambre le 11 juillet 2017. La chambre était composée de Jo BAERT, président de chambre, Jeroen VAN NIEUWEHOVE et Koen MUYLLE, conseillers d'État, Johan PUT et Bruno PEETERS, assesseurs, et Astrid TRUYENS, greffier.

Le rapport a été présenté par Jurgen NEUTS, auditeur.

La concordance entre la version française et la version néerlandaise de l'avis a été vérifiée sous le contrôle de Koen MUYLLE, conseiller d'État.

L'avis, dont le texte suit, a été donné le 13 juillet 2017.

*

^(*) Deze verlenging vloeit voort uit artikel 84, § 1, eerste lid, 2°, *in fine*, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973, waarin wordt bepaald dat deze termijn van rechtswege wordt verlengd met vijftien dagen wanneer hij begint te lopen tussen 15 juli en 31 juli of wanneer hij verstrijkt tussen 15 juli en 15 augustus.

^(**) Ce délai résulte de l'article 84, § 1er, alinéa 1er, 2°, *in fine*, des lois sur le Conseil d'État, coordonnées le 12 janvier 1973, qui précise que ce délai est prolongé de plein droit de quinze jours lorsqu'il prend cours du 15 juillet au 31 juillet ou lorsqu'il expire entre le 15 juillet et le 15 août.

STREKKING VAN HET ONTWERP

1. Het om advies voorgelegde ontwerp van besluit van de Minister van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, bevoegd voor het Landbouwbeleid, strekt ertoe de bijlagen I en II bij het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 21 juni 2007 ‘betreffende de kenmerken waartoe het onderzoek van bepaalde rassen van landbouw- en groentegewassen zich ten minste moet uitstrekken, en de minimumeisen voor dat onderzoek’ te vervangen.

Op die wijze wordt de omzetting in het interne recht beoogd van uitvoeringsrichtlijn (EU) 2016/1914 van de Commissie van 31 oktober 2016 ‘tot wijziging van de Richtlijnen 2003/90/EG en 2003/91/EG houdende bepalingen ter uitvoering van artikel 7 van Richtlijn 2002/53/EG van de Raad, respectievelijk artikel 7 van Richtlijn 2002/55/EG van de Raad, met betrekking tot de kenmerken waartoe het onderzoek van bepaalde rassen van landbouwgewassen en groentegewassen zich ten minste moet uitstrekken, en de minimumeisen voor dat onderzoek’, waarbij de bijlagen I en II bij richtlijn 2003/90/EG¹ en de bijlagen bij richtlijn 2003/91/EG² worden vervangen.

BEVOEGDHEID

2. In advies 61.042/VR/3 over een ontwerp dat heeft geleid tot het ministerieel besluit van 8 mei 2017 van het Vlaamse Gewest ‘tot wijziging van bijlage I en II bij het besluit van de Vlaamse Regering van 27 april 2007 betreffende de kenmerken waartoe het onderzoek van bepaalde rassen van landbouw- en groentegewassen zich ten minste moet uitstrekken, en de minimumeisen voor dat onderzoek’ heeft de Raad van State het volgende uiteengezet met betrekking tot de bevoegdheid van de gewesten inzake de ontworpen regeling:

“2. In de brief met de adviesaanvraag wordt verwezen naar een advies 59.141/3 van 19 april 2016 van de Raad van State over een ontwerp dat heeft geleid tot het ministerieel besluit van 11 mei 2016 ‘tot wijziging van bijlage I en II bij het besluit van de Vlaamse Regering van 27 april 2007 betreffende de kenmerken waartoe het onderzoek van bepaalde rassen van landbouw- en groentegewassen zich ten minste moet uitstrekken, en de minimumeisen voor dat onderzoek’. Dat besluit betrof een vorige vervanging van de voormelde bijlagen I en II naar aanleiding van uitvoeringsrichtlijn (EU) 2015/1168.³ In dat advies heeft de Raad van State afgezien van het nader onderzoek van het ontwerp nadat hij had vastgesteld dat het Interregionaal Protocol ‘Teeltmateriaal’ van 31 maart 2004, gesloten ter uitvoering van artikel 13 van het samenwerkingsakkoord van 30 maart 2004 tussen het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brusselse

¹ Richtlijn 2003/90/EG van de Commissie van 6 oktober 2003 ‘houdende bepalingen ter uitvoering van artikel 7 van Richtlijn 2002/53/EG van de Raad met betrekking tot de kenmerken waartoe het onderzoek van bepaalde rassen van landbouwgewassen zich ten minste moet uitstrekken, en de minimumeisen voor dat onderzoek’.

² Richtlijn 2003/91/EG van de Commissie van 6 oktober 2003 ‘houdende bepalingen ter uitvoering van artikel 7 van Richtlijn 2002/55/EG van de Raad wat betreft de kenmerken waartoe het onderzoek van bepaalde rassen van groentegewassen zich ten minste moet uitstrekken, en de minimumeisen voor dat onderzoek’.

³ Voetnoot 3 van het geciteerde advies: Uitvoeringsrichtlijn (EU) 2015/1168 van de Commissie van 15 juli 2015 ‘tot wijziging van de Richtlijnen 2003/90/EG en 2003/91/EG houdende bepalingen ter uitvoering van artikel 7 van Richtlijn 2002/53/EG van de Raad, respectievelijk artikel 7 van Richtlijn 2002/55/EG van de Raad, met betrekking tot de kenmerken waartoe het onderzoek van bepaalde rassen van landbouwgewassen en groentegewassen zich ten minste moet uitstrekken, en de minimumeisen voor dat onderzoek’.

Hoofdstedelijke Gewest 'met betrekking tot de uitoefening van de geregionaliseerde bevoegdheden op het gebied van Landbouw en Visserij', nog niet door alle gewesten is onderworpen aan parlementaire instemming.

De adviesaanvrager betoogt in dat verband onder meer dat in de rechtspraak van het Hof van Justitie wordt erkend dat het loutere gegeven dat regio's van lidstaten bij de implementatie van EU-recht onderling verschillende maatregelen vaststellen, geen met het EU-recht strijdige discriminatie vormt.⁴ Zij concludeert daaruit dat '[h]et (...) elke lidstaat (...) vrij [staat] om de bevoegdheden op nationaal vlak te verdelen en niet rechtstreeks toepasselijke gemeenschapshandelingen via maatregelen van regionale of plaatselijke overheden te doen uitvoeren, voor zover die bevoegdheidsverdeling een juiste uitvoering van die gemeenschapshandelingen mogelijk maakt. Om deze reden kan elk Gewest dan ook voor zichzelf (en voor zijn gewestelijk grondgebied) een rassenlijst opstellen.'

3. Na een nieuw onderzoek van deze kwestie in verenigde kamers meent de Raad van State dat de uitvoeringsrichtlijnen die ertoe strekken de bijlagen bij de richtlijnen 2003/90/EG en 2003/91/EG te vervangen, rechtshandelingen vormen van de Europese Commissie waarvan de rechtsgeldigheid niet in het gedrang komt door het internrechtelijke bevoegdheidsprobleem dat kleeft aan de wijze waarop de nationale rassenlijst in België tot stand wordt gebracht overeenkomstig artikel 3, lid 1, van richtlijn 2002/53/EG⁵ en artikel 3, lid 2, van richtlijn 2002/55/EG⁶. In dat geval overstijgt de opname in de rassenlijst niet de territoriale bevoegdheid van het betrokken gewest, vermits die opname door het recht van de Europese Unie zelf wordt opgelegd, en de gelding ervan voor het hele Belgische grondgebied niet voortvloeit uit het voormelde Interregionaal Protocol 'Teeltmateriaal' van 31 maart 2004. De loutere omzetting van dergelijke uitvoeringsrichtlijnen is een verplichting voor de drie gewesten en dus ook voor het Vlaamse Gewest. De Raad van State zal dergelijke ontworpen omzettingsmaatregelen dan ook ten gronde onderzoeken.

Dit neemt niet weg dat het voormelde bevoegdheidsprobleem, dat een eerste keer werd uiteengezet in advies 44.370/VR/3 van 6 mei 2008⁷ nog steeds relevant blijft voor de regeling van de wijze waarop de rassenlijsten door de gewesten worden vastgesteld aan de hand van de afspraken die zijn gemaakt in het voormelde Interregionaal Protocol 'Teeltmateriaal' van 31 maart 2004."

Die conclusie geldt ook voor het onderhavige ontwerp.

⁴ Voetnoot 4 van het geciteerde advies: HvJ 16 juli 2009, *Horvath*, C-428/07, §§ 47-58. Zie overigens in dat verband ook HvJ 12 juni 2014, *Digibet*, C-156/13, §§ 33-41.

⁵ Voetnoot 5 van het geciteerde advies: Richtlijn 2002/53/EG van de Raad van 13 juni 2002 'betreffende de gemeenschappelijke rassenlijst van landbouwgewassen'.

⁶ Voetnoot 6 van het geciteerde advies: Richtlijn 2002/55/EG van de Raad van 13 juni 2002 'betreffende het in de handel brengen van groentezaad'.

⁷ Voetnoot 7 van het geciteerde advies: Adv.RvS 44.370/VR/3 van 6 mei 2008 over een ontwerp dat heeft geleid tot het besluit van de Vlaamse Regering van 26 september 2008 'betreffende de toelating van de rassen van landbouwgewassen en groentegewassen tot en het behoud ervan op de rassenlijsten van landbouwgewassen en groentegewassen', opmerkingen 3 tot 5.

RECHTSGROND

3.1. Het ontworpen ministerieel besluit vindt rechtsgrond in artikel 4 van het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 21 juni 2007. Bij die bepaling wordt de Brusselse minister bevoegd voor het landbouwbeleid (hierna: de minister) gemachtigd om de bijlagen bij dat besluit aan te vullen of te wijzigen “overeenkomstig de beslissingen van de instellingen van de Europese Gemeenschap”.

Aanvullend kan de rechtsgrond voor het ontworpen ministerieel besluit eveneens worden gevonden in artikel 8, § 2, 1° en 2°, van het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 22 oktober 2009 ‘betreffende de toelating van de rassen van landbouwgewassen en groentegewassen tot en het behoud ervan op de rassenlijsten van landbouwgewassen en groentegewassen’. Aan die bepalingen ontleent de minister de bevoegdheid om, “in overeenstemming met de beslissingen van de Europese instellingen en rekening houdend met de stand van wetenschap en techniek”, de kenmerken vast te stellen waartoe het onderzoek zich voor de verschillende soorten gewassen ten minste moet uitstrekken, alsook de minimumeisen betreffende het verrichten van het onderzoek.

3.2. De voormelde bepalingen vinden op hun beurt rechtsgrond in artikel 2, § 1, 6°, van de wet van 11 juli 1969 ‘betreffende de grondstoffen voor de landbouw, tuinbouw, bosbouw en veeteelt’. Op grond van die bepaling kan de Koning (lees: de Brusselse Hoofdstedelijke Regering) onder meer de grondstoffen onderwerpen aan facultatieve of verplichte keuring omtrent de herkomst, de echtheid en zuiverheid van soort en ras, de kwaliteit en de goede gezondheidstoestand.

ONDERZOEK VAN DE TEKST

Aanhef

4. Gelet op hetgeen in de opmerkingen 3.1 en 3.2 is uiteengezet aangaande de rechtsgrond voor het ontworpen besluit, moet:

- het huidige tweede lid worden omgewisseld met het huidige eerste lid, waarbij de woorden “gewijzigd in zijn bijlagen I en II bij ministeriële besluit van 22 juni 2016” worden vervangen door de woorden “artikel 4”;
- het huidige zesde lid, waarin meer precies kan worden verwezen naar “artikel 2, § 1, 6°, gewijzigd bij de wetten van 21 december 1998 en 5 februari 1999”, voor het nieuwe eerste lid worden geplaatst, met vervanging van het woord “Overwegende” door de woorden “Gelet op”.

Artikel 2

5. Artikel 2, 1° en 2°, van het ontwerp redigere men als volgt:

“1° wordt bijlage I, vervangen bij het ministerieel besluit van 22 juni 2016, vervangen door bijlage I gevoegd bij dit besluit;

2° wordt bijlage II, vervangen bij het ministerieel besluit van 22 juni 2016, vervangen door bijlage II gevoegd bij dit besluit.”

Artikelen 3 en 4

6. Overeenkomstig artikel 4 van uitvoeringsrichtlijn (EU) 2016/1914 moeten de lidstaten uiterlijk op 30 juni 2017 de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen vaststellen die nodig zijn om aan deze richtlijn te voldoen en moeten ze die bepalingen toepassen vanaf 1 juli 2017. Gelet op de inhoud van de om te zetten regeling lijkt het niet mogelijk om aan het te nemen besluit terugwerkende kracht te verlenen tot 1 juli 2017, ook al betekent dat dat de betrokken uitvoeringsrichtlijn laattijdig zal zijn omgezet.

Er rijzen dan ook geen juridische bezwaren tegen artikel 4 van het ontwerp, dat bepaalt dat het te nemen besluit in werking treedt op de dag van de bekendmaking ervan in het Belgisch Staatsblad.

In de overgangsregeling vervat in artikel 3 van het ontwerp, die de omzetting vormt van artikel 3 van uitvoeringsrichtlijn (EU) 2016/1914, moet dan wel worden verwezen naar “de onderzoeken die begonnen zijn voor de datum van inwerkingtreding van dit besluit”, veeleer dan naar “de onderzoeken die voor 1 juli 2017 begonnen zijn”. Zoals de ontworpen bepaling thans is geredigeerd, zouden er immers voor de onderzoeken die begonnen zijn tussen 1 juli 2017 en de datum van de bekendmaking van het te nemen besluit in het Belgisch Staatsblad met terugwerkende kracht bepaalde testprotocollen of testrichtsnoeren kunnen gelden, hetgeen op gespannen voet staat met de beginselen inzake terugwerkende kracht voor besluiten.

Bijlagen

7. In de bijlagen I en II moeten de volgende afwijkingen van de bijlagen bij uitvoeringsrichtlijn (EU) 2016/1914 worden rechtgezet, zoals de gemachtigde bevestigde.

Bijlage I

1° Landbouwgewassen

De wetenschappelijke benaming “*xTricosecale* Wittm. ex A. Camus” moet worden vervangen door “*xTriticosecale* Wittm. ex A. Camus”.

2° Groentegewassen

De wetenschappelijke benaming “*Citrullus lanatus* (Thumb.) Matsum. et Nakai” moet worden vervangen door “*Citrullus lanatus* (Thunb.) Matsum. et Nakai”.

Bij de vermelding van het CBP-protocol voor “*Lactuca sativa* L.” schrijve men “TP 13/5 rev. van 19.4.2016” in plaats van “TP 13/5 van 19.4.2016”.

Bij de vermelding van het CBP-protocol voor “*Solanum lycopersicum* L. x *Solanum habrochaites* S. Knapp & D.M. Spooner; *Solanum lycopersicum* L. x *Solanum peruvianum* (L.) Mill.; *Solanum lycopersicum* L. x *Solanum cheesmaniae* (L. Ridley) Fosberg” schrijve men “TP 294/1 rev. van 19.4.2016” in plaats van “TP/294/1 van 19.4.2016”.

Bij de vermelding van de Nederlandse tekst van het CBP-protocol voor “*Spinacia oleracea* L.” schrijve men “TP 55/5 rev. van 19.4.2016” in plaats van “TP 55/5 rev. 2 van 19.4.2016”.

Bijlage II

1° Landbouwgewassen

De wetenschappelijke benaming “*Arachis hypogaea* L.” moet worden vervangen door “*Arachis hypogaea* L.”.

De twee lege rijen na de rij met “*Dactylis glomerata* L.” moeten worden verwijderd.

Bij de vermelding van de gebruikelijke benaming voor “*Sorghum bicolor* (L.) Moench” schrijve men “kafferkoren” in plaats van “Sorgho”.

2° Groentegewassen

De lege rij op het einde van de tabel moet worden verwijderd.

*

PORTÉE DU PROJET

1. Le projet d'arrêté de la Ministre du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale, chargée de la Politique agricole, qui est soumis pour avis, a pour objet de remplacer les annexes I et II de l'arrêté du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale du 21 juin 2007 'concernant les caractères devant être couverts au minimum par l'examen et les conditions minimales pour l'examen de certaines variétés d'espèces de plantes agricoles et de légumes'.

Ce faisant, il vise la transposition en droit interne de la directive d'exécution (UE) 2016/1914 de la Commission du 31 octobre 2016 'modifiant les directives 2003/90/CE et 2003/91/CE établissant des modalités d'application de l'article 7 de la directive 2002/53/CE du Conseil et de l'article 7 de la directive 2002/55/CE du Conseil en ce qui concerne les caractères minimaux à prendre en compte et les conditions minimales à remplir lors de l'examen de certaines variétés d'espèces de plantes agricoles et de légumes', qui remplace les annexes I et II de la directive 2003/90/CE ¹ et les annexes de la directive 2003/91/CE ².

COMPÉTENCE

2. Dans l'avis 61.042/VR/3 concernant un projet qui est devenu l'arrêté ministériel de la Région flamande du 8 mai 2017 'modifiant les annexes Ire et II à l'arrêté du Gouvernement flamand du 27 avril 2007 concernant les caractères minimaux à prendre en compte et les conditions minimales à remplir lors de l'examen de certaines variétés des espèces de plantes agricoles et de légumes', le Conseil d'État a apporté les précisions suivantes concernant la compétence des régions pour le régime en projet :

« 2. In de brief met de adviesaanvraag wordt verwezen naar een advies 59.141/3 van 19 april 2016 van de Raad van State over een ontwerp dat heeft geleid tot het ministerieel besluit van 11 mei 2016 'tot wijziging van bijlage I en II bij het besluit van de Vlaamse Regering van 27 april 2007 betreffende de kenmerken waartoe het onderzoek van bepaalde rassen van landbouw- en groentegewassen zich ten minste moet uitstrekken, en de minimumeisen voor dat onderzoek'. Dat besluit betrof een vorige vervanging van de voormelde bijlagen I en II naar aanleiding van uitvoeringsrichtlijn (EU) 2015/1168. ³ In dat advies heeft de Raad van State afgezien van het nader onderzoek van het ontwerp nadat hij had vastgesteld dat het Interregionaal Protocol 'Teeltmateriaal' van 31 maart 2004, gesloten ter uitvoering van artikel 13 van het samenwerkingsakkoord van 30 maart 2004 tussen het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brusselse

¹ Directive 2003/90/CE de la Commission du 6 octobre 2003 'établisant des modalités d'application de l'article 7 de la directive 2002/53/CE du Conseil en ce qui concerne les caractères minimaux à prendre en compte et les conditions minimales à remplir lors de l'examen de certaines variétés des espèces de plantes agricoles'.

² Directive 2003/91/CE de la Commission du 6 octobre 2003 'établisant des modalités d'application de l'article 7 de la directive 2002/55/CE du Conseil en ce qui concerne les caractères devant être couverts au minimum par l'examen et les conditions minimales pour l'examen de certaines variétés d'espèces de légumes'.

³ Note 3 de l'avis cité : Uitvoeringsrichtlijn (EU) 2015/1168 van de Commissie van 15 juli 2015 'tot wijziging van de Richtlijnen 2003/90/EG en 2003/91/EG houdende bepalingen ter uitvoering van artikel 7 van Richtlijn 2002/53/EG van de Raad, respectievelijk artikel 7 van Richtlijn 2002/55/EG van de Raad, met betrekking tot de kenmerken waartoe het onderzoek van bepaalde rassen van landbouwgewassen en groentegewassen zich ten minste moet uitstrekken, en de minimumeisen voor dat onderzoek'.

Hoofdstedelijke Gewest 'met betrekking tot de uitoefening van de geregionaliseerde bevoegdheden op het gebied van Landbouw en Visserij', nog niet door alle gewesten is onderworpen aan parlementaire instemming.

De adviesaanvrager betoogt in dat verband onder meer dat in de rechtspraak van het Hof van Justitie wordt erkend dat het loutere gegeven dat regio's van lidstaten bij de implementatie van EU-recht onderling verschillende maatregelen vaststellen, geen met het EU-recht strijdige discriminatie vormt.⁴ Zij concludeert daaruit dat '[h]et (...) elke lidstaat (...) vrij [staat] om de bevoegdheden op nationaal vlak te verdelen en niet rechtstreeks toepasselijke gemeenschapshandelingen via maatregelen van regionale of plaatselijke overheden te doen uitvoeren, voor zover die bevoegdheidsverdeling een juiste uitvoering van die gemeenschapshandelingen mogelijk maakt. Om deze reden kan elk Gewest dan ook voor zichzelf (en voor zijn gewestelijk grondgebied) een rassenlijst opstellen.'

3. Na een nieuw onderzoek van deze kwestie in verenigde kamers meent de Raad van State dat de uitvoeringsrichtlijnen die ertoe strekken de bijlagen bij de richtlijnen 2003/90/EG en 2003/91/EG te vervangen, rechtshandelingen vormen van de Europese Commissie waarvan de rechtsgeldigheid niet in het gedrang komt door het internrechtelijke bevoegdheidsprobleem dat kleeft aan de wijze waarop de nationale rassenlijst in België tot stand wordt gebracht overeenkomstig artikel 3, lid 1, van richtlijn 2002/53/EG⁵ en artikel 3, lid 2, van richtlijn 2002/55/EG⁶. In dat geval overstijgt de opname in de rassenlijst niet de territoriale bevoegdheid van het betrokken gewest, vermits die opname door het recht van de Europese Unie zelf wordt opgelegd, en de gelding ervan voor het hele Belgische grondgebied niet voortvloeit uit het voormelde Interregionaal Protocol 'Teeltmateriaal' van 31 maart 2004. De loutere omzetting van dergelijke uitvoeringsrichtlijnen is een verplichting voor de drie gewesten en dus ook voor het Vlaamse Gewest. De Raad van State zal dergelijke ontworpen omzettingsmaatregelen dan ook ten gronde onderzoeken.

Dit neemt niet weg dat het voormelde bevoegdheidsprobleem, dat een eerste keer werd uiteengezet in advies 44.370/VR/3 van 6 mei 2008⁷ nog steeds relevant blijft voor de regeling van de wijze waarop de rassenlijsten door de gewesten worden vastgesteld aan de hand van de afspraken die zijn gemaakt in het voormelde Interregionaal Protocol 'Teeltmateriaal' van 31 maart 2004. »

La même conclusion s'impose pour le projet à l'examen.

⁴ Note 4 de l'avis cité : HvJ 16 juli 2009, *Horvath*, C-428/07, §§ 47-58. Zie overigens in dat verband ook HvJ 12 juni 2014, *Digibet*, C-156/13, §§ 33-41.

⁵ Note 5 de l'avis cité : Richtlijn 2002/53/EG van de Raad van 13 juni 2002 'betreffende de gemeenschappelijke rassenlijst van landbouwgewassen'.

⁶ Note 6 de l'avis cité : Richtlijn 2002/55/EG van de Raad van 13 juni 2002 'betreffende het in de handel brengen van groentezaad'.

⁷ Note 7 de l'avis cité : Adv.RvS 44.370/VR/3 van 6 mei 2008 over een ontwerp dat heeft geleid tot het besluit van de Vlaamse Regering van 26 september 2008 'betreffende de toelating van de rassen van landbouwgewassen en groentegewassen tot en het behoud ervan op de rassenlijsten van landbouwgewassen en groentegewassen', opmerkingen 3 tot 5.

FONDEMENT JURIDIQUE

3.1. L'arrêté ministériel en projet trouve son fondement juridique dans l'article 4 de l'arrêté du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale du 21 juin 2007. Cette disposition habilite le ministre du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale qui a la politique agricole dans ses attributions (ci-après : le ministre) à compléter ou à modifier les annexes de cet arrêté, « conformément aux décisions des institutions de l'Union européenne ».

À titre complémentaire, l'article 8, § 2, 1° et 2°, de l'arrêté du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale du 22 octobre 2009 'portant admission des variétés des espèces de plantes agricoles et de légumes et portant leur maintien dans les catalogues des variétés des espèces de plantes agricoles et de légumes' peut également procurer un fondement juridique à l'arrêté ministériel en projet. Ces dispositions confèrent au ministre le pouvoir de fixer, « conformément aux décisions des Institutions européennes et compte tenu de l'état des connaissances scientifiques et techniques », les caractères sur lesquels doivent au moins porter les examens pour les différentes espèces ainsi que les conditions minimales concernant l'exécution des examens.

3.2. Les dispositions précitées trouvent à leur tour leur fondement juridique dans l'article 2, § 1er, 6°, de la loi du 11 juillet 1969 'relative aux matières premières pour l'agriculture, l'horticulture, la sylviculture et l'élevage'. En vertu de cette disposition, le Roi (lire : le Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale) peut notamment soumettre les matières premières à un contrôle facultatif ou obligatoire concernant l'origine, l'identité et la pureté d'espèce et de variété, ainsi que la qualité et le bon état sanitaire.

EXAMEN DU TEXTE

Préambule

4. Compte tenu des observations formulées aux points 3.1 et 3.2 concernant le fondement juridique de l'arrêté en projet, il convient :

- d'intervertir le deuxième alinéa actuel avec le premier alinéa actuel, les mots « modifié en ses annexes Ire et II par l'arrêté ministériel du 22 juin 2016 » étant remplacés par les mots « l'article 4 »;
- de placer le sixième alinéa actuel, dans lequel il peut être fait référence d'une manière plus précise à « l'article 2, § 1er, 6°, modifié par les lois des 21 décembre 1998 et 5 février 1999 », avant le premier alinéa nouveau, tout en remplaçant le mot « Considérant » par le mot « Vu ».

Article 2

5. On rédigera l'article 2, 1° et 2°, du projet comme suit :

« 1° l'annexe I, remplacée par l'arrêté ministériel du 22 juin 2016, est remplacée par l'annexe I jointe au présent arrêté;

2° l'annexe II, remplacée par l'arrêté ministériel du 22 juin 2016, est remplacée par l'annexe II jointe au présent arrêté. »

Articles 3 et 4

6. Conformément à l'article 4 de la directive d'exécution (UE) 2016/1914, les États membres doivent adopter, au plus tard le 30 juin 2017, les dispositions législatives, réglementaires et administratives nécessaires pour se conformer à la présente directive et ils doivent appliquer ces dispositions à partir du 1er juillet 2017. Vu le contenu du régime à transposer, il ne paraît pas possible de faire rétroagir l'arrêté envisagé au 1er juillet 2017, même si cela implique que la directive d'exécution concernée aura été transposée tardivement.

Il n'existe dès lors aucune objection juridique à l'encontre de l'article 4 du projet qui dispose que l'arrêté envisagé entre en vigueur le jour de sa publication au Moniteur belge.

Dans la disposition transitoire contenue à l'article 3 du projet, qui transpose l'article 3 de la directive d'exécution (UE) 2016/1914, il y a lieu toutefois de faire mention des « examens qui ont débuté avant la date d'entrée en vigueur du présent arrêté » plutôt que des « examens qui ont débuté avant le 1er juillet 2017 ». En effet, telle que la disposition en projet est à présent formulée, certains protocoles d'essai ou certains principes directeurs pourraient s'appliquer avec effet rétroactif pour les examens qui ont débuté entre le 1er juillet 2017 et la date de publication de l'arrêté envisagé au Moniteur belge, ce qui est contraire aux principes de la rétroactivité des arrêtés.

Annexes

7. Dans les annexes I et II, il convient de corriger les divergences suivantes par rapport aux annexes de la directive d'exécution (UE) 2016/1914, ainsi que l'a confirmé le délégué.

Annexe I

1° Plantes agricoles

Il faut remplacer le nom scientifique « *xTricosecale* Wittm. ex A. Camus » par « *xTriticosecale* Wittm. ex A. Camus ».

2° Légumes

Il faut remplacer le nom scientifique « *Citrullus lanatus* (Thumb.) Matsum. et Nakai » par « *Citrullus lanatus* (Thunb.) Matsum. et Nakai ».

Dans la mention du protocole de l'OCVV pour « *Lactuca sativa* L. », on écrira « TP 13/5 rév. du 19.4.2016 » au lieu de « TP 13/5 du 19.4.2016 ».

Dans la mention du protocole de l'OCVV pour « *Solanum lycopersicum* L. x *Solanum habrochaites* S. Knapp & D.M. Spooner; *Solanum lycopersicum* L. x *Solanum peruvianum* (L.) Mill.; *Solanum lycopersicum* L. x *Solanum cheesmaniae* (L. Ridley) Fosberg », on écrira « TP 294/1 rév. du 19.4.2016 » au lieu de « TP/294/1 du 19.4.2016 ».

Dans le texte néerlandais de la mention du protocole de l'OCVV pour « *Spinacia oleracea* L. », on écrira « TP 55/5 rev. van 19.4.2016 » au lieu de « TP 55/5 rev. 2 van 19.4.2016 ».

Annexe II

1° Plantes agricoles

Le nom scientifique « *Arachis hypogea* L. » doit être remplacé par « *Arachis hypogaea* L. ».

Il y a lieu de supprimer les deux lignes vides qui suivent « *Dactylis glomerata* L. ».

Pour la mention du nom commun de « *Sorghum bicolor* (L.) Moench », on écrira dans le texte néerlandais « kafferkoren » au lieu de « Sorgho ».

2° Légumes

La ligne vide à la fin du tableau doit être supprimée.

DE GRIFFIER - LE GREFFIER

DE VOORZITTER - LE PRÉSIDENT

Astrid TRUYENS

Jo BAERT